

DZIECKO – PACJENT I ŚWIADCZENIOBIORCA

PORADNIK PRAWNY

Maciej Dercz, Hubert Izdebski
Tomasz Rek

ABC

a Wolters Kluwer business

DZIECKO – PACJENT I ŚWIADCZENIOBIORCA

PORADNIK PRAWNY

Maciej Dercz, Hubert Izdebski
Tomasz Rek

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

ABC

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Stan prawny na 1 maja 2015 r.

Wydawca
Izabella Matecka

Redaktor prowadzący
Joanna Maź

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Łamanie
Wolters Kluwer

Projekt graficzny okładki i stron tytułowych
Maciej Sadowski

Autorstwo poszczególnych części:
Przedmowa – M. Dercz
Rozdział 1 – H. Izdebski
Rozdział 2 – M. Dercz
Rozdział 3 – T. Rek
Rozdziały 4–6 – M. Dercz, H. Izdebski, T. Rek

.....
Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.
.....

prawoLubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-8223-6

ISBN PDF-a: 978-83-264-9257-0

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Przedmowa	13
Rozdział 1	
Prawo dzieci do ochrony zdrowia w prawie międzynarodowym i prawie Unii Europejskiej	17
1.1. Uwagi wstępne	17
1.2. Prawa dzieci do ochrony zdrowia w prawie międzynarodowym	20
1.3. Prawa dzieci do ochrony zdrowia w prawie Unii Europejskiej	22
Rozdział 2	
Konstytucyjne podstawy praw dziecka do ochrony zdrowia i zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia ich dostępności	25
2.1. Założenia ogólne	25
2.2. Konstytucyjne podstawy praw dziecka do ochrony zdrowia	26
2.3. Zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia dostępności dzieciom do ochrony zdrowia	43
2.4. Postulaty <i>de lege ferenda</i>	51
Rozdział 3	
Dziecko – pacjent oraz świadczeniobiorca	53
3.1. Definicja pojęcia „pacjent”	53
3.2. Definicja pojęcia „świadczeniobiorca”	86
3.3. Źródła praw pacjenta oraz świadczeniobiorcy	91
3.4. Organy i podmioty zobowiązane do przestrzegania praw pacjenta	98
Rozdział 4	
Prawa dziecka – pacjenta	101
4.1. Prawo pacjenta do świadczeń zdrowotnych	101
4.2. Prawo do informacji	121
4.3. Prawo pacjenta do żądania nieudzielenia informacji	130
4.4. Prawo do informacji o prawach pacjenta określonych przepisami prawa	136

4.5. Prawo do informacji o rodzaju i zakresie świadczeń zdrowotnych udzielanych przez podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych	137
4.6. Prawo pacjenta do tajemnicy	141
4.7. Prawo osób wykonujących zawód medyczny do zachowania tajemnicy	145
4.8. Prawo pacjenta do wyrażenia zgody na udzielenie świadczeń zdrowotnych	161
4.9. Prawo do zgłaszania działań niepożądanych produktów leczniczych ..	203
4.10. Prawo do poszanowania intymności i godności pacjenta	205
4.11. Prawo pacjenta do zgłoszenia sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza	217
4.12. Prawo pacjenta do dokumentacji medycznej	221
4.13. Prawo pacjenta do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego	236
4.14. Prawo pacjenta do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej	239
4.15. Prawo pacjenta do przechowywania rzeczy wartościowych w depozycie	241
4.16. Prawo pacjenta do opieki duszpasterskiej	243
4.17. Ograniczenie praw pacjenta	245
4.18. Wybrane sytuacje szczególne	248

Rozdział 5

Prawa dziecka – świadczeniobiorcy	261
5.1. Wstęp	261
5.2. Szczególna terminologia	264
5.3. Ogólna charakterystyka świadczeń przysługujących świadczeniobiorcy	267
5.4. Profilaktyka i zachowanie zdrowia	272
5.5. Zakres świadczeń opieki zdrowotnej należnych świadczeniobiorcy ...	277
5.6. Prawo świadczeniobiorcy do wyboru świadczeniodawcy	299
5.7. Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej udzielonych poza granicami kraju	304
5.8. Lista oczekujących – kolejka	320
5.9. Szczególne obowiązki świadczeniodawców	328
5.10. Prawo świadczeniobiorcy do refundacji leków	333

Rozdział 6

Ochrona praw dziecka – pacjenta oraz świadczeniobiorcy	335
6.1. Wprowadzenie	335
6.2. Ochrona praw dziecka – pacjenta oraz świadczeniobiorcy na gruncie prawa cywilnego	339
6.3. Odpowiedzialność deliktowa	343
6.4. Odpowiedzialność cywilna na gruncie ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta	380
6.5. Postępowanie przed sądem cywilnym	385
6.6. Ochrona praw dziecka – pacjenta oraz świadczeniobiorcy przed komisją orzekającą o zdarzeniach medycznych	406
6.7. Odpowiedzialność zawodowa	429
6.8. Ochrona praw dziecka – pacjenta oraz świadczeniobiorcy przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Pacjenta, Rzecznika Praw Dziecka, Narodowy Fundusz Zdrowia	443
6.9. Ochrona praw dziecka – pacjenta oraz świadczeniobiorcy na gruncie prawa karnego	457
Bibliografia	469

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa 2011/24/UE – Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/24/UE z dnia 9 marca 2011 r. w sprawie stosowania praw pacjentów w transgranicznej opiece zdrowotnej (Dz. Urz. UE L 88 z 4.04.2011, s. 45 z późn. zm.)
- EKPC – europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- Karta – praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 83 z 30.03.2010, s. 389)
- k.c. – z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.k. – z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- Konwencja – o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.)
- k.p. – z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.p.k. – z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)

-
k.r.o.	–	z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 583)
k.s.h.	–	z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
pr. farm.	–	z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271 z późn. zm.)
TFUE	–	o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 z późn. zm.)
TUE	–	o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 83 z 30.03.2010, s. 13)
u.c.	–	z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 1650 z późn. zm.)
u.d.	–	z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1384 z późn. zm.)
u.d.l.	–	z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 618)
u.o.z.p.	–	z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375)
u.p.e.a.	–	z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1619 z późn. zm.)
u.p.k.t.n.	–	z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz. U. Nr 169, poz. 1411 z późn. zm.)
u.p.n.	–	z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 124 z późn. zm.)
u.p.p.	–	z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 159 z późn. zm.)
u.r.l.	–	z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 345)

ustawa o PIS	–	z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1263 z późn. zm.)
ustawa o PRM	–	z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 757 z późn. zm.)
ustawa o RPD	–	z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.)
u.ś.o.z.	–	z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 581)
u.w.t.	–	z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 z późn. zm.)
u.z.l.	–	z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 464)
u.z.p.	–	z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarstwa i położnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1435 z późn. zm.)
u.z.z.z.	–	z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 947 z późn. zm.)

Czasopisma i publikatory

Biul. SN	–	Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
GL	–	Gazeta Lekarska
GSP-Prz.Orz.	–	Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa
KPP	–	Kwartalnik Prawa Prywatnego
M.P.	–	Monitor Polski
M. Praw.	–	Monitor Prawniczy
NP	–	Nowe Prawo
OSNC	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCP	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

OSNKW	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNP	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSPika	–	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK-A	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiM	–	Prawo i Medycyna
PiP	–	Państwo i Prawo
Prok. i Pr.	–	Prokuratura i Prawo
Prok. i Pr.-wkł.	–	Prokuratura i Prawo – wkładka
Prz. Sejm.	–	Przegląd Sejmowy
PS	–	Przegląd Sądowy
SC	–	Studia Cywilistyczne
TPP	–	Transformacje Prawa Prywatnego

Inne

ETPC	–	Europejski Trybunał Praw Człowieka
SA	–	sąd apelacyjny
SN	–	Sąd Najwyższy
SO	–	sąd okręgowy
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
WSA	–	wojewódzki sąd administracyjny

PRZEDMOWA

Prawa dziecka należą do kategorii praw człowieka i obywatela. Prawa dziecka do ochrony zdrowia i wynikającej z tego szczególnej opieki i dostępności do odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej związane są integralnie z ochroną życia dziecka i jego godności jako niepowtarzalnej jednostki ludzkiej.

Opisując prawa dziecka związane z ochroną jego zdrowia, będziemy starali się pokazać je jako integralny element praw człowieka – zawierający się w relacji dziecka i jego rodziców lub innych opiekunów prawnych z władzą publiczną. Pokazując bowiem określone prawo dziecka – pokazujemy jednocześnie, w jaki sposób państwo winno mu zapewnić potencjalną możliwość skorzystania z tego prawa. Stwierdzenie, że dziecko ma określone prawo do jakiegoś świadczenia lub pomocy, oznaczać winno jednocześnie, że państwo poprzez swoje organy władzy publicznej m.in. gwarantuje dziecku dostęp do tych świadczeń, opracowuje odpowiedni do wieku program zdrowotny, kształci lekarzy pediatrów i pielęgniarki szkolne. Państwo tworzy zatem podsystem opieki zdrowotnej dla dzieci w ramach ogólnego systemu ochrony zdrowia i uchwała przepisy regulujące jego funkcjonowanie. Naszym zdaniem – mimo że ten schemat rozumowania jest logiczną konsekwencją treści normatywnej odpowiednich przepisów Konstytucji RP – to jednak nie jest w należyty sposób realizowany w ustawach określających zasady działania systemu ochrony zdrowia w Polsce.

W przedmiotowym opracowaniu uwagę poświęcimy głównie tym prawom dziecka do ochrony zdrowia, które dotyczą jego jako spełniającego kryteria niezbędne do uznania go jako pacjenta oraz świadczeniobiorcy.

Pokazując, że dziecko ma określone prawa, wskażemy istniejące procedury ich egzekwowania. Tylko bowiem wtedy, gdy dane prawo pozwala na sformułowanie roszczenia, daje realną sposobność do skorzystania z niego.

Mimo że relacji rodzic – dziecko w odniesieniu do prawa do ochrony zdrowia nie będziemy omawiać, to wskazane zostaną w konkretnych przypadkach sposoby reprezentacji interesów dziecka wobec organów państwowych. Pamiętajcie bowiem należy, że za dzieci, niemające pełnej zdolności do czynności prawnych, działają w ich imieniu i na ich rzecz rodzice lub inni opiekunowie prawni.

Fakt, że prawa dziecka do szczególnej opieki zdrowotnej zapisano w art. 68 ust. 3 Konstytucji RP, a jego ogólną ochronę określono w art. 72 Konstytucji RP, wskazuje na uznanie przez ustawodawcę konstytucyjnego uprzywilejowanej pozycji dziecka w społeczeństwie.

Zapisanie tych praw w rozdziale poświęconym prawom ekonomicznym, socjalnym i kulturalnym traktowane być może jako przejaw dyskryminacji świadczącej o niezaliczaniu praw dzieci do kategorii praw człowieka, jednak przez nas takie ich umiejscowienie traktowane jest jako uznanie dodatkowych potrzeb dziecka do szczególnej ochrony jego praw i stanowi następną regulację uzupełniającą ogólny katalog praw człowieka zawarty w Konstytucji RP.

W niniejszej publikacji chcemy pokazać prawa dziecka do uzyskania jak najlepszej ochrony zdrowia w oparciu o obowiązujące w Polsce akty prawne.

Odbiorcami tego opracowania są naszym zdaniem te osoby i instytucje, które ze względów osobistych lub zawodowych mają potrzebę zrozumienia i zastosowania praktycznego przepisów dających dziecku prawo do uzyskania należytej opieki lub świadczenia zdrowotnego.

Traktując zdrowie jako osobiste dobro immanentnie związane z każdą istotą ludzką, chcemy pokazać je w możliwie najszerszym kontekście prawnym.

Zasadniczą treścią tej książki jest pokazanie pozycji dziecka występującego w obrocie prawnym jako pacjenta i świadczeniobiorcy. Celowo już w samym tytule wskazujemy na potencjalną możliwość podejścia do praw dziecka odnoszących się oddzielnie do tych dwóch pojęć prawnych. W naszym opracowaniu wskażemy na sytuacje, w których prawa dziecka jako pacjenta i świadczeniobiorcy będą stanowić zbiory norm wzajemnie na siebie zachodzące oraz sytuacje, w których stanowić one będą zbiory rozłączne dające dzieciom osobne podstawy do dochodzenia przyznanych im praw.

Aby czytelnikowi ułatwić potencjalną możliwość dochodzenia roszczeń, w sytuacji gdy prawo dziecka jest naruszone lub nierealizowane, pokazane zostaną sposoby i procedury egzekucji tych praw na drodze postępowania cywilnego, administracyjnego i karnego.

Omówienie zagadnień związanych z prawami wynikającymi ze spełniania przez dzieci kryteriów pozwalających zaliczyć je do którejś z tych dwóch kategorii poprzedzone będzie pokazaniem pozycji prawnej dziecka w odniesieniu do zapewnienia mu prawa do adekwatnej ochrony zdrowia w prawie międzynarodowym i prawie Unii Europejskiej.

Następnie opisane zostały prawa dziecka do szeroko rozumianej ochrony zdrowia wynikające z Konstytucji RP wraz z pokazaniem zadań i obowiązków związanych z ich realizacją leżących po stronie odpowiednich władz publicznych.

Władze publiczne winny naszym zdaniem wdrażać szczególne rozwiązania prawne i podejmować wszelkie działania mające na celu zapewnienie dzieciom wyższego poziomu opieki zdrowotnej i świadczeń zdrowotnych niż ogółowi populacji – uwzględniając szczególnie w tej mierze ich potrzeby rozwojowe.

Książka ma także – dając pomoc w zrozumieniu pozycji prawnej dziecka w zakresie przysługujących mu świadczeń – doprowadzić do bezkonfliktowego i pozasądowego działania na rzecz dzieci, które nie powinny być pozbawiane przyznanej im przez prawo pomocy.

PRAWO DZIECI DO OCHRONY ZDROWIA W PRAWIE MIĘDZYNARODOWYM I PRAWIE UNII EUROPEJSKIEJ

1.1. Uwagi wstępne

Prawo dzieci do ochrony zdrowia jest przedmiotem unormowania prawnego – w prawie międzynarodowym, w prawie Unii Europejskiej i w polskim prawie krajowym – na podwójnej zasadzie.

Dziecko jest, po pierwsze, „każdym” (tj. każdą osobą, mającą przyrodzoną i niezbywalną godność stanowiącą źródło wolności i praw człowieka i obywatela¹), a każdemu ma się zapewnić prawo do ochrony zdrowia², z czego wynika, że dziecko nie może być dyskryminowane w tym zakresie, bowiem byłaby to niedopuszczalna dyskryminacja ze względu na wiek.

Oznacza to jednak, że problematyka prawa dzieci do ochrony zdrowia należy do szerszej materii prawa do równego traktowania, które to prawo jest przedmiotem obfitych analiz w doktrynie i orzecznictwie międzynarodowym, europejskim i polskim, sprowadzających się do tego, że podmioty charakteryzujące się wspólną cechą relewantną, czyli cechą istotną dla przedmiotu analizy, pozwalającą uznać dane podmioty za należące do tej samej kategorii, powinny co do zasady być traktowane równo, tj. z równą miarą, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących³. Z tego powodu do dzieci stosowane są co do zasady wszystkie normy prawa międzynarodowego, europejskiego i prawa Unii Europejskiej dotyczące powszechnego prawa do ochrony zdrowia.

¹ Por. art. 30 Konstytucji RP.

² Por. art. 68 ust. 1 Konstytucji RP.

³ Por. H. Izdebski, *Doktryny polityczno-prawne. Fundamenty współczesnych państw*, Warszawa 2012, s. 194 i n.

Wzgląd na potrzebę równego traktowania „każdego” w obrębie określonej kategorii o wspólnych cechach relewantnych, a dzieci stanowią taką kategorię, nakazuje jednak, po wtóre, wyodrębnienie dzieci jako szczególnej kategorii podmiotu prawa do ochrony zdrowia. Z tego powodu dzieciom można zapewniać szczególne prawo do ochrony zdrowia – i czyni się to w różnych aktach prawa międzynarodowego, prawa Unii Europejskiej i polskiego prawa krajowego, poczynając od Konstytucji RP.

W dalszych rozważaniach trzeba będzie, w rezultacie, wskazać ogólne deklaracje dotyczące prawa każdego do ochrony zdrowia – odrębnie w prawie międzynarodowym, odrębnie w prawie unijnym – by następnie przejść do bardziej szczegółowego przedstawienia szczególnego prawa do ochrony zdrowia, jakie ma się zapewnić dzieciom.

Konieczne jest przy tym podkreślenie, że nie można przeciwstawiać sobie, z jednej strony, prawa międzynarodowego i prawa unijnego jako systemów prawa zewnętrznego w stosunku do organów, instytucji i obywateli RP, z drugiej zaś strony prawa polskiego, na szczycie którego znajduje się Konstytucja RP. Bezpodstawność takiego przeciwstawienia wynika wprost z przepisów Konstytucji RP.

Mianowicie art. 9 Konstytucji RP stwierdza, iż Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego, a ta ogólna deklaracja znajduje konkretyzację w przepisach art. 91 ust. 1 i 2 Konstytucji, zgodnie z którymi umowy międzynarodowe, ratyfikowane we właściwym trybie i ogłoszone w Dzienniku Ustaw, stają się częścią krajowego porządku prawnego i są bezpośrednio stosowane, chyba że ich stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy – przy czym umowy międzynarodowe ratyfikowane za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie i odpowiednio ogłoszone mają pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową. Trybunał Konstytucyjny w rezultacie może – na zasadach i w trybie wskazanych w art. 188 i n. Konstytucji – orzec o niezgodności przepisów ustaw z tak ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, pozbawiając mocy prawnej przepisy uznane za niezgodne z umowami.

Zarazem Rzeczpospolita Polska jest od 2004 r. państwem członkowskim Unii Europejskiej, w związku z czym na jej obszarze obowiązują, odpowiednio do swojej mocy prawnej, przepisy prawa unijnego – przy ogólnej zasadzie, przyjętej przez TSUE, pierwszeństwa prawa unijnego przed prawem krajowym.

Pierwszeństwo niewątpliwie dotyczy aktów prawa pierwotnego UE – jako że są to właśnie umowy międzynarodowe ratyfikowane we właściwym trybie i ogłoszone w Dzienniku Ustaw. Dotyczy to niewątpliwie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz w ograniczonym zakresie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 83 z 30.03.2010, s. 389)⁴. Pierwszeństwo tych aktów oznacza konieczność uwzględniania ich treści zarówno przy wykładni obowiązujących aktów polskiego prawa krajowego, jak i przy opracowywaniu projektów tych aktów, w szczególności projektów ustaw.

Zgodnie z kolei z art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej akty prawa unijnego mogą uzyskiwać formę wiążących: rozporządzeń, dyrektyw i decyzji oraz niemających mocy wiążącej zaleceń i opinii. Rozporządzenie określone zostało jako akt o zasięgu ogólnym, który wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowany w każdym z państw członkowskich, przy czym przyjmuje się, że w zakresie w nim unormowanym państwo członkowskie nie może wydawać własnych przepisów, choćby uszczegóławiających, chyba że co innego wyraźnie wynika z treści rozporządzenia. Dyrektywa wiąże państwo członkowskie, do którego jest kierowana, w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawia jednak właściwym konstytucyjnie organom krajowym swobodę wyboru formy i środków prowadzących do implementacji treści dyrektywy – w systemie prawa polskiego z reguły będzie to forma ustawy. Decyzja, w przeciwieństwie do rozporządzeń i dyrektyw, jest aktem nie generalnym i abstrakcyjnym, lecz indywidualnym i konkretnym⁵. Mimo całego powyższego różnicowania aktów prawa unijnego wszystkim im należy przyznać pierwszeństwo przed przepisami prawa polskiego – z uwzględnieniem ich różnego charakteru prawnego. Treść unijnych aktów prawnych musi być uwzględniona przy interpretowaniu przepisów polskiego prawa krajowego, ponieważ powinna ona być przyjazna prawu UE.

⁴ Karta praw podstawowych UE (w brzmieniu zmodyfikowanym wraz z wejściem w życie Traktatu lizbońskiego) ma z mocy art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej taką samą moc prawną jak traktaty, jednakże protokołem w sprawie stosowania Karty Wielka Brytania i RP zastrzegły, że nie jest możliwe sądowe dochodzenie praw wynikających z Karty w razie niezgodności przepisów prawnych lub praktyki danego państwa z jej postanowieniami.

⁵ Podstawowe kwestie stosowania prawa unijnego przez organy polskich władz publicznych są przedmiotem ogłoszenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 maja 2004 r. w sprawie stosowania prawa Unii Europejskiej (M.P. Nr 20, poz. 359).

Maciej Dercz – doktor nauk prawnych; radca prawny; dyrektor Instytutu Prawa Ochrony Zdrowia Uczelni Łazarskiego i lider jednego z modułów tematycznych MBA w ochronie zdrowia; prowadzi szkolenia dotyczące zagadnień prawa ochrony zdrowia dla Krajowej Rady Radców Prawnych (od 1999); autor i współautor wielu publikacji dotyczących prawnych aspektów ochrony zdrowia (m.in.: *Prawo publiczne ochrony zdrowia*, 2013; *Ustawa o zakładach opieki zdrowotnej. Komentarz*, 2007, 2010; *Samorząd terytorialny w systemie ochrony zdrowia*, 2005).

Hubert Izdebski – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, profesor zwyczajny Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego; dyrektor Instytutu Nauk o Państwie i Prawie na Wydziale Prawa i Administracji UW; wykładowca w Krajowej Szkole Administracji Publicznej i Collegium Civitas; sekretarz Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów; radca prawny, adwokat; autor licznych publikacji z zakresu prawa publicznego i administracji oraz ich historii, a także teorii prawa, jak również autor i współautor wielu projektów aktów normatywnych.

Tomasz Rek – radca prawny; pracownik administracji publicznej; wykładowca w ramach modułów tematycznych MBA w ochronie zdrowia na Uczelni Łazarskiego; praktyk w zakresie obsługi prawnej podmiotów funkcjonujących w systemie ochrony zdrowia; autor i współautor licznych publikacji z zakresu prawa ochrony zdrowia (m.in.: *Ustawa o działalności leczniczej. Komentarz*, 2014; *Prawo publiczne ochrony zdrowia*, 2013; *Ustawa o zakładach opieki zdrowotnej. Komentarz*, 2007, 2010).

■ Poradnik dotyczy zagadnień szeroko rozumianego prawa dziecka do ochrony zdrowia, ze szczególnym uwzględnieniem prawa do świadczeń opieki zdrowotnej. Omówiono w nim uwarunkowania konstytucyjne dotyczące prawa dziecka do ochrony zdrowia oraz szczególnej opieki zdrowotnej, a także główne regulacje prawa międzynarodowego odnoszące się do omawianej tematyki. Wskazany został również tryb dochodzenia roszczeń, w przypadku gdy prawa dzieci w przedmiotowym zakresie są łamane lub w niewłaściwy sposób realizowane.

■ Publikacja umożliwi sformułowanie, na bazie wskazanych uwag praktycznych i w oparciu o podane piśmiennictwo i orzecznictwo, roszczeń egzekwujących prawa dzieci w przedmiotowej materii – dzięki czemu będzie pomocna w uzyskaniu przez dzieci i ich rodziców lub innych opiekunów prawnych należytego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej.

■ Książka przeznaczona jest dla prawników obsługujących organy administracji rządowej, jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe w zakresie związanym z ochroną prawa dzieci. Będzie również przydatna osobom obsługującym instytucje ubezpieczenia zdrowotnego, samorządy zawodów medycznych i podmioty lecznicze. Zainteresuje także studentów prawa, administracji i zdrowia publicznego.

ISBN 978-83-264-8223-6

9 788326 482236

Cena 59 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01

zamowienia.książki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9788326482236 W01P01